

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 140/07-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 23. augusta 2007 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. J. M., B., zastúpeného advokátkou JUDr. I. B., B., vo veci namietaného porušenia práva na rodovú rovnosť, na kontrolné znalecké dokazovanie, na konanie bez zbytočných prietáhov, ako aj práv podľa čl. 1, čl. 6 ods. 1 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a rozsudkom Okresného súdu Bratislava II č. k. 27 P 463/04-165 zo 7. novembra 2005 a postupom a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 20 CoP 25/06-285 z 20. septembra 2006 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. J. M. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. januára 2007 doručená sťažnosť JUDr. J. M., B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho práva na rodovú rovnosť, na kontrolné znalecké dokazovanie, na konanie bez zbytočných prietáhov, ako aj práv podľa čl. 1, čl. 6 ods. 1 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a rozsudkom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) č. k. 27 P 463/04-165 zo 7. novembra 2005 a postupom a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 20 CoP 25/06-285 z 20. septembra 2006. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú

prepravu 23. januára 2007 a bola doplnená podaním bez označenia dátumu, ktoré bolo doručené ústavnému súdu faxom 13. júna 2007 a poštou 14. júna 2007.

Z podanej sťažnosti a jej doplnenia vyplýva, že sťažovateľ 18. novembra 2004 požiadal o úpravu práv a povinností k svojmu maloletému synovi (ďalej len „maloletý“) z dôvodu, že matka sa o neho nestarala patričným spôsobom. Rozsudkom okresného súdu č. k. 27 P 463/04-165 zo 7. novembra 2005 v spojení s potvrdzujúcim rozsudkom krajského súdu č. k. 20 CoP 25/06-285 z 20. septembra 2006 bol maloletý zverený do osobnej starostlivosti matky. Sťažovateľ bol zaviazaný prispievať na jeho výživu mesačne po 4 500 Sk a bol upravený aj jeho styk s maloletým. Sťažovateľ považuje rozsudky, ale aj konanie, ktoré im predchádzalo, za porušenie označených práv vrátane citovaných článkov dohovoru. Podľa názoru sťažovateľa sa matka o maloletého nestará náležite. Nebolo preukázané, že by rodičia maloletého prerušili spolužitie a v byte žili izolovane s tým, že sťažovateľ mal byť väčšinu dňa mimo bytu. Dôkazom toho je skutočnosť, že maloletý sa po odsťahovaní s matkou zo spoločnej domácnosti tešil na stretnutia, pričom sťažovateľ sa mu venoval s maximálnou mierou lásky. Vypočutí svedkovia potvrdili, že maloletý po víkendech strávenom so sťažovateľom pri vrátení matke veľmi plakal a nechcel k nej ísť. Tieto situácie vyvolávali u maloletého stres a následný hysterický záchvat a plač. Dochádzalo k tomu opakovane pri odovzdávaní maloletého matke, keďže kolízny opatrovník nebol ochotný zúčastniť sa odovzdávania maloletého. Okresný súd tieto svedecké výpovede nevyhodnotil v záujme maloletého. Bez opory vo vykonaných dôkazoch je tvrdenie krajského súdu, podľa ktorého intenzita narušenia vzájomných vzťahov rodičov znamená pre maloletého traumatizujúcu psychickú záťaž s možným dopadom na jeho zdravotný stav v súvislosti so srdcovými záchvatmi a oslabenou imunitou. Srdcové záchvaty mával maloletý už vtedy, keď bol iba s matkou. Existuje podozrenie, že matka zneužila svoje pracovné postavenie zdravotnej sestry na zakrytie zanedbávania zdravotnej starostlivosti o maloletého tak, že predložila doklad o jeho ochorení na alergiu. Podstatnou skutočnosťou, ktorou bol porušený zákon počas konania, je okolnosť, že vo veci podal na základe ustanovenia okresného súdu znalecký posudok znalec PhDr. D. S. V čase, keď okresný súd toto dokazovanie nariadil, sťažovateľ námietky proti osobe znalca neuplatnil, lebo mu neboli známe. Znalec sťažovateľovi počas vyšetrenia povedal, že sa ešte nestal súdnym znalcom v zmysle zákona

č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o znalcoch“) a nemá ani zaplatené poisťné pre výkon funkcie. Zároveň však uviedol, že si tieto skutočnosti vyrieši s príslušnou sudkyňou, ktorá ho ustanovila na vypracovanie znaleckého posudku. Nahliadnutím do spisu sa zistilo, že PhDr. S. nie je znalcom v zmysle zákona o znalcoch, ba dokonca pracuje v budove susediacej s budovou, v ktorej je pracovisko matky. Okresný súd požiadal Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) o vyjasnenie štatútu PhDr. S., pričom odpoveď a ďalšie doklady založené v spise potvrdzujú, že PhDr. S. bol síce súdnym znalcom podľa skoršieho zákona, ale podmienky predpísané zákonom o znalcoch nespĺnil. Bol by totiž musel podať žiadosť o zápis do zoznamu znalcov a zaplatiť poisťné. PhDr. S. však podal žiadosť až 23. júna 2005 a poisťné zaplatil iba od 1. septembra 2005. Zákon o znalcoch nemá prechodné ustanovenia, podľa ktorých by v dobe od nadobudnutia jeho účinnosti do podania žiadosti o zápis do zoznamu a do zaplatenia poisťného bolo možné považovať osobu zapísanú do zoznamu znalcov podľa skoršieho zákona za znalca na prechodnú dobu. To znamená, že znalecký posudok vypracovala osoba, ktorá v čase jeho vypracovania a poverenia na vypracovanie posudku nebola súdnym znalcom podľa zákona o znalcoch. Listinný dôkaz dodaný touto osobou preto nemožno považovať za znalecký posudok. Všeobecné sudy nenariadili sťažovateľom požadované kontrolné znalecké dokazovanie a nebrali ani do úvahy, že maloletý je vedený matkou k neustálemu sledovaniu televízneho programu tak, aby sa mu nemusela venovať, hoci to bolo preukázané šetrením kolízneho opatrovníka. Ďalej matka zobrala maloletého na oslavy Silvestra 2004 a vrátila sa s ním domov až okolo 03.00 h, hoci maloletý v tom čase užíval antibiotiká. Maloletý je často prechladnutý a vzhľadom na nedôslednú liečbu dochádza následne k zápalu priedušiek. Matka tieto skutočnosti najprv popierala a potom ich pripisovala ochoreniu na astmu. V skutočnosti je astma u maloletého prejavom psychickej záťaže z jeho pobytu s matkou. Prístup všeobecných súdov v tejto veci bol účelový a zaujatý v tom smere, že maloletý má byť jednoznačne a napriek všetkým skutočnostiam zverený matke. Vykonané dôkazy sa podriadili tomuto záveru.

Sťažovateľ žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie práva na rodovú rovnosť, práva na kontrolné znalecké dokazovanie, na konanie bez zbytočných

prieťahov, ako aj porušenie práv podľa čl. 1, čl. 6 ods. 1 a čl. 14 dohovoru v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 27 P 463/04 a krajským súdom pod sp. zn. 20 CoP 25/06 s tým, aby boli oba rozsudky zrušené a vec vrátená na ďalšie konanie. Ďalej požaduje priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume po 200 000 Sk od okresného súdu a od krajského súdu.

2. Z rozsudku krajského súdu č. k. 20 CoP 25/06-285 z 20. septembra 2006 vyplýva, že ním bol potvrdený rozsudok okresného súdu č. k. 27 P 463/04-165 zo 7. novembra 2005. Podľa názoru krajského súdu okresný súd vykonal rozsiahle dokazovanie v rozsahu potrebnom na zistenie rozhodujúcich skutočností dôležitých na objektívne posúdenie predpokladov každého z rodičov na zabezpečenie výchovy a starostlivosti o maloletého vychádzajúc z rovnakého postavenia oboch rodičov pri realizácii ich práv a povinností s tým, aby bolo zároveň umožnené obom rodičom aktívne sa podieľať na výchove maloletého a zachovať tak aspoň sčasti vyváženosť v uplatňovaní ich rodičovských práv. Rodičia maloletého spolu nežijú, čím je daná opodstatnenosť potreby upraviť ich práva a povinnosti k maloletému. Je zrejmé, že miera narušenia vzájomných vzťahov medzi rodičmi je tak závažná, že im bráni dohodnúť sa aj o základných (každodenných a bežných) otázkach týkajúcich sa výchovy a starostlivosti o maloletého. Okresný súd vzal za základ svojho rozhodnutia výsledky šetrenia kolízneho opatrovníka, ktorý nezistil žiadne nedostatky v starostlivosti matky, a prihliadol tiež na správu detskej lekárky, ktorá potvrdila starostlivosť matky o zdravotný stav maloletého. Ďalej mal okresný súd za preukázané svedeckými výpoveďami, že pri odovzdávaní maloletého rodičmi po jeho stretnutí so sťažovateľom maloletý plače a nechce ísť k matke. Túto skutočnosť okresný súd správne vyhodnotil vo vzájomnej súvislosti s ďalšími dôkazmi a v kontexte všetkých okolností, ktoré v konaní vyšli najavo. Na tomto základe možno uzavrieť, že takéto správanie maloletého bez ďalšieho nenasvedčuje tomu, že má negatívny vzťah k matke, že túto odmieta a má z nej strach. Reakcia maloletého má skôr príčinu v napätých konfliktných vzťahoch oboch súčasne prítomných rodičov, výsledkom ktorých je potom aj neprimeraná reakcia matky pri komunikácii a kontakte so sťažovateľom. Intenzita narušenia vzájomných vzťahov rodičov znamená pre maloletého obrovskú psychickú záťaž, pričom prežívanie napätej situácie maloletého vážne traumatizuje, to všetko s možným dopadom na jeho

zdravotný stav (srdcové záchvaty, oslabená imunita). Zodpovednosť v tomto smere dopadá rovnako na oboch rodičov. Vinnu za tento nepriaznivý stav pre ďalší všestranný zdravý telesný a duševný vývoj nemožno klásť výlučne matke. Ani tvrdenia sťažovateľa o ohrození života a zdravia maloletého zo strany matky neboli dostatočne spôsobilým podkladom pre spoľahlivý záver o závažnosti zanedbávania rodičovských povinností zo strany matky. Vzhľadom na tvrdenia sťažovateľa o nedostatkoch v starostlivosti matky o maloletého nariadil okresný súd znalecké dokazovanie z odboru psychológie na posúdenie spôsobilosti rodičov zabezpečiť výchovu a starostlivosť o maloletého. Sťažovateľ namietal zákonnosť vypracovania posudku PhDr. S. a jeho použitia ako dôkazu v konaní. Okresný súd sa nedopustil žiadneho procesného pochybenia pri nariadení znaleckého dokazovania s dopadom na zákonnosť posudku ako dôkazu v konaní. Znalec PhDr. S. bol menovacím dekrétom z 30. marca 1995 menovaný za znalca v odbore psychológia, odvetvie klinická psychológia dospelých a psychológia sexuality podľa zákona č. 36/1967 Zb. o znalcoch a tlmočníkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „skorší zákon“). Podľa § 34 ods. 1 zákona o znalcoch sa považoval znalec zapísaný v zozname znalcov podľa skoršieho zákona za znalca dňom 1. septembra 2004 s tým, že podľa ustanovenia § 34 ods. 3 písm. a) zákona o znalcoch mu vznikla povinnosť do 28. februára 2005 preukázať splnenie podmienky bezúhonnosti, predložiť doklad o zaplatení správneho poplatku za zápis do zoznamu, predložiť zmluvu o uzavretí poistenia zo zodpovednosti za škodu a nahlásiť údaje, ktoré sa zapisujú do zoznamu. Podľa ustanovenia § 34 ods. 4 zákona o znalcoch bolo v kompetencii ministerstva rozhodnúť o vyčiarknutí znalca – fyzickej osoby zo zoznamu najneskôr do 28. februára 2006, ak nesplní podmienky uvedené v § 34 ods. 3 písm. a) zákona o znalcoch. Znalec PhDr. S. požiadal 23. júna 2005 o preregistráciu zápisu zo zoznamu znalcov, uhradil 22. júna 2005 správny poplatok a predložil potvrdenie o poistení od 1. júla do 31. augusta 2005 a od 1. septembra 2005 do 31. augusta 2006. Na základe inštrukcie ministerstva č. 12/2005 s účinnosťou od 1. augusta 2005 došlo k preklopeniu zoznamu znalcov podľa skoršieho zákona na zápis znalcov - fyzických osôb podľa zákona o znalcoch v súvislosti so zmenou evidenčných čísel a zmenou členenia zoznamu na odbory a odvetvia s tým, že do 31. decembra 2005 bude znalcom zaslané oznámenie o zmene a preukaz s povolením vyhotovenia úradnej pečiatky. Na základe týchto skutočností dospel krajský súd k záveru, že znalecký posudok bol vypracovaný osobou oprávnenou. Zároveň to

znamená, že okresný súd správne postupoval, keď na tento znalecký posudok ako na dôkaz v konaní prihliadol a vychádzal pri rozhodovaní z jeho záverov.

3. Podľa zistenia ústavného súdu rozsudok okresného súdu č. k. 27 P 463/04-165 zo 7. novembra 2005 v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 20 CoP 25/06-285 nadobudli právoplatnosť 27. novembra 2006.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažnosť možno podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť.

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným

právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (mutatis mutandis I. ÚS 12/01, I. ÚS 124/03).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

1. Na prerokovanie a rozhodnutie tej časti sťažnosti, ktorou sa v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 27 P 463/04 namieta porušenie práva na rodovú rovnosť, práva na kontrolné znalecké dokazovanie, ako aj porušenie práv podľa čl. 1, čl. 6 ods. 1 a čl. 14 dohovoru, nie je daná právomoc ústavného súdu. Ako to totiž vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda iba vtedy, ak o ochrane týchto základných práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Proti rozsudku okresného súdu bolo prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok, a preto právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľa mal v odvolacom konaní krajský súd. Tým je zároveň vylúčená právomoc ústavného súdu.

Tú časť sťažnosti, ktorá smeruje voči namietanému porušeniu práva na konanie bez zbytočných prietáhov v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 27 P 463/04, považuje ústavný súd za oneskorene podanú. Treba poukázať na doterajšiu judikatúru ústavného súdu, podľa ktorej v kontexte ustanovenia § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je v zásade iným zásahom pre počítanie lehoty pre včasnosť podania sťažnosti (I. ÚS 161/02, I. ÚS 6/03).

Konanie vedené okresným súdom, ktoré sa podľa názoru sťažovateľa vyznačovalo zbytočnými prietahmi, sa skončilo rozsudkom zo 7. novembra 2005 a jeho následným doručením účastníkom konania. Sťažnosť bolo treba podať do dvoch mesiacov od skončenia konania na okresnom súde, čo sa však nestalo.

2. Odlišná je situácia vo vzťahu k tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti postupu krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 20 CoP 25/06 a proti jeho rozsudku č. k. 20 CoP 25/06-285 z 20. septembra 2006. Túto časť sťažnosti považuje ústavný súd za zjavne neopodstatnenú.

V súvislosti s namietaným porušením práva na rodovú rovnosť, na kontrolné znalecké dokazovanie a práv podľa čl. 1, čl. 6 ods. 1 a čl. 14 dohovoru ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že krajský súd sa rozsiahlym a vyčerpávajúcim spôsobom vysporiadal s odvolacími námietkami sťažovateľa. Tieto boli prevažne skutkového rázu, pričom krajský súd konkrétnym a výstižným spôsobom vyhodnotil vykonané dokazovanie a z neho vyplývajúce rozhodujúce skutkové závery. Jedinou právnou námietkou sťažovateľa bolo, či posudok vypracovaný PhDr. S. bolo možné považovať za znalecký posudok. Aj v tomto smere sú závery krajského súdu presvedčivé. Možno preto konštatovať, že rozsudok krajského súdu nemožno v žiadnom prípade kvalifikovať ako arbitrárny či zjavne neodôvodnený.

V súvislosti s namietaným porušením práva na súdne konanie bez zbytočných prietáhov v konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 20 CoP 25/06 treba poukázať opäť na ustálenú judikatúru ústavného súdu, podľa ktorej podstatou, účelom a cieľom práva

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty (napr. I. ÚS 41/02). Tento účel spravidla nie je možné dosiahnuť po právoplatnom skončení napadnutého konania. Ústavný súd preto poskytuje ochranu tomuto základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď namietané porušenie označeného práva ešte trvalo (napr. I. ÚS 22/01, I. ÚS 77/02, I. ÚS 116/02). Ak v čase, keď bola sťažnosť doručená ústavnému súdu, už nedochádza k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde) bez ohľadu na to, z akých dôvodov skončilo toto porušovanie (II. ÚS 139/02).

Z uvedenej časti sťažnosti a z priložených listinných dôkazov je zrejmé, že konanie vedené krajským súdom sa skončilo rozsudkom z 20. septembra 2006 a jeho následným doručením účastníkom konania. To znamená, že v čase podania sťažnosti zbytočné prietahy, ktoré sťažovateľ namieta, sa už skončili, lebo vo veci už existoval právoplatný rozsudok. Preto aj túto časť sťažnosti treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

Na základe uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. augusta 2007